

Patron

INFORMACE PŘÁTEL
POMNÍČKŮ A PAMÁTNÝCH MÍST
JIZERSKÝCH HOR

ZVLÁŠTNÍ
VYDÁNÍ

6 / 97

ZVLÁŠTNÍ
VYDÁNÍ

ROČNÍK 8

Na úvod této práce o znacích měst a obcí v našem okolí je třeba podotknout, že si tato příloha spolkového informačního zpravodaje *PATRON* nečiní nárok na nic, čím by se mohla zařadit do sbírek vědecké literatury, nýbrž je připravena jen a jen proto, aby se čtenáři dostali zábavnou formou do heraldiky jako takové a pokud je tato problematika zaujme, jistě si najdou nepřeborné množství jiné odborné literatury o znacích a erbech. Takové to úvodní povídání o heraldice bude otištěno v *PATRONU* 2/97, kde pan Brejcha vysvětlí základní pojmy. Protože se však může stát, že se tento spis dostane do rukou čtenáře, který o heraldice nic neví, musím alespoň jednu důležitou věc vysvětlit: » vlevo je vpravo a vpravo je vlevo!« Tuto skutečnost vysvětlím na vedlejším obrázku: Ve znaku Andělské Hory je kostel, postavený věží vpravo a absidou vlevo. Tím je míněno věží k pravé ruce anděla, který znak nese. Člověk, anděl, nebo zvíře, které znak nese, se jmenuje *štítonoš*. Pozorovatel však vidí znak z druhé strany.....

Chrastava-Andělská Hora

Naše povídání o znacích měst v našem okolí nemůžeme začít jiným městem, než městem největším, městem: *LIBEREC - REICHENBERG*. Jeho znak byl udělen r. 1577 císařem Rudolfem II. Liberec byl založen koncem 13. století na březích Nisy, v místě, kde se zemská stezka z Prahy dělila na větev Žitavskou a Zhořeleckou. Středověká obec byla vypálena za války krále Jiřího z Poděbrad proti odbojné šlechtě roku 1464. První období rozkvětu nastalo v polovině 16. století, kdy se odtud vyvážely látky a sklo z okolních lesních hutí. Roku 1560 dostal právo várečné, r. 1577 právo pořádati dva jarmarky ročně a r. 1585 právo hrdelní a vlastní šibenici. Po Bílé Hoře Albrecht z Valdštejna z Liberce zásoboval látkami na uniformy svoje armády. Poslední Clam-Gallasové žili na Liberecku do roku 1945. Druhé období rozkvětu nastalo koncem 18. století rozvojem manuakturního zhotovování látek. Proslavené tmavě modré sukno se za Napoleonských válek vyváželo do jižní a západní Evropy. V minulém století byl Liberec druhým největším městem v Českém království.

Znak: Na stříbrném štítě červená hradební zeď se dvěma věžemi, uprostřed otevřená brána, nahoře se zlatou mříží. V každé postranní věži jsou v přízemí branky, nad nimi střílny a v poschodí okna. Nad branou štít se znakem rodu Redernů - štít modré barvy se zlatým kolem. Na cimbuří mezi věžemi jest zlatý lev připravený ke skoku.

1. května 1939 byl utvořen tzv. Velký Liberec připojením mnoha předměstských čtvrtí, o kterých si povíme v následujících odstavcích.

LIBEREC - ROCHLICE - RÖCHLITZ - ves povýšena na městys 14. července 1903. Znak udělený císařem

Františkem Josefem I. z

2. července 1904 nese ve spodní části letopočet povýšení, v horním zlatém poli zobrazena socha » Spravedlnost« v bílém řasnatém rouchu, zlatě lemovaném a červenou stuhou přepásaném. Střední část je rozpoltěna. V pravém černém poli je stříbrné ozubené kolo, v levém poli stojí pluh v brázdě v přirozených barvách.

LIBEREC - HORNÍ RŮŽODOL - OBER ROSENTHAL. Dne 27. března 1925 povýšen na město a zažádáno o znak, ve kterém měly být dvě růže a hora. Ještěd se starou chatou. Tento realistický znak nebyl schválen a návrh

ministerstva s fiktivními kopci a věží a pěti růžemi se nelíbil Růžodolským. Po začlenění do Velkého Liberce již svůj znak nepotřebovali.....

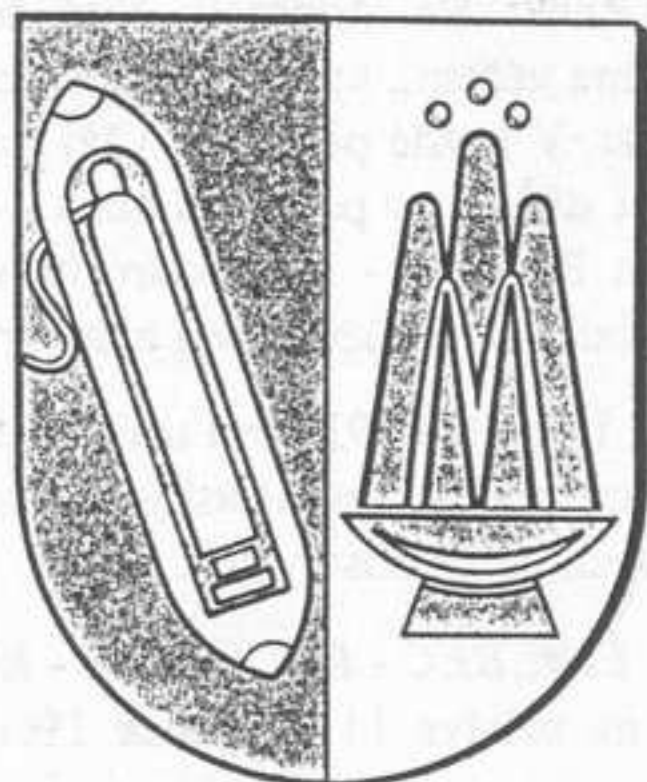
VESEC - DÖRFEL (někdy též **SIEBENDÖRFEL**, neboť jej tvořily levobřežní část Vratislavic, Dlouhý Most, Jeřmanice, Záskalí, Javorník, Šimonovice a vlastní Vesec, rozkládající se kolem rybníka Teichmühle), založený r. 1543, povýšen na město císařským rozhodnutím ze dne 29. dubna 1909 má ve znaku stříbrného lva na červeném štítě.

VRATISLAVICE NAD NISOU - MAFFERSDORF byly povýšeny na městys 23. dubna 1903. 17. listopadu 1906 dostaly městský znak se dvěma ženami, které představují: jedna staré zemědělství a druhá rozvíjející se průmysl. 25. února 1970 byl přijat nový znak, v

pravém poli šikmo položený zlatý člunek na červeném poli, v levé části symbol Vratislavické minerální vody - modrý pramen na stříbrném poli. Vratislavice proslavila nejen výroba světoznámých koberců, ale také jsou rodištěm ing. Ferdinanda Porsche a Konráda Henleina.

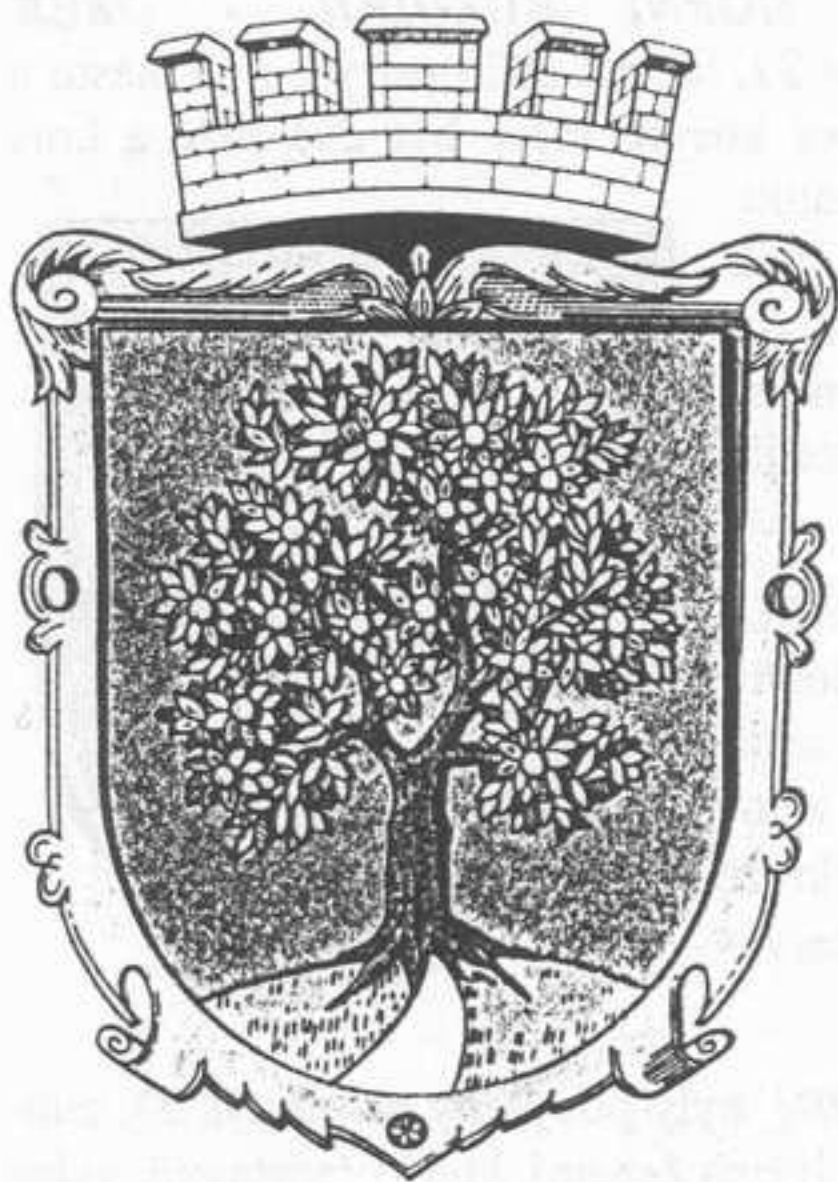

J A B L O N E C

NAD NISOU - GABLONZ an der Neiße byl založen před rokem 1346, povýšen na město 20. října 1866, ale úřední doklad o přidělení městského znaku byl doručen až 7. prosince 1906. Ve znaku je trávou porostlý pahorek na modrém štítě. Olistěná jabloň nesoucí plody, vše v přírodních barvách. Dole vytéká řeka Nisa.

Největšího rozvoje dosáhl Jablonec na přelomu století v souvislosti s mohutným rozvo-

jem skleněných výrobků, od které se oddělila výroba něčeho do té doby nevídaného: Výroba levných ozdob, které svou krásou mohly na dlouhou dobu nahradit drahé šperky z drahých kovů a osazené drahokamy. Tato skleněná bižuterie, ač je to vlastně náhražka, se začala rychle vyvážet do celého světa, nejen do chudých oblastí, kde na drahé šperky neměly, ale i do zemí bohatých, kde byli uchváteni jejich krásou. Bižuterní výroba, která městu přinesla největší slávu, byla sice po válce zanedbána (válkou zbídačená země potřebovala vyrábět jiné, potřebnější produkty), ale po doosídlení pohraničí došlo k dalšímu rozvoji tohoto artiklu.

J A N O V N A D N I S O U - JOHANNESBERG byl založen v první polovině 17. století a znak se používá od povýšení na městys, 19. července 1909. V pravém černém dílu jsou znázorněny kleště na mačkání

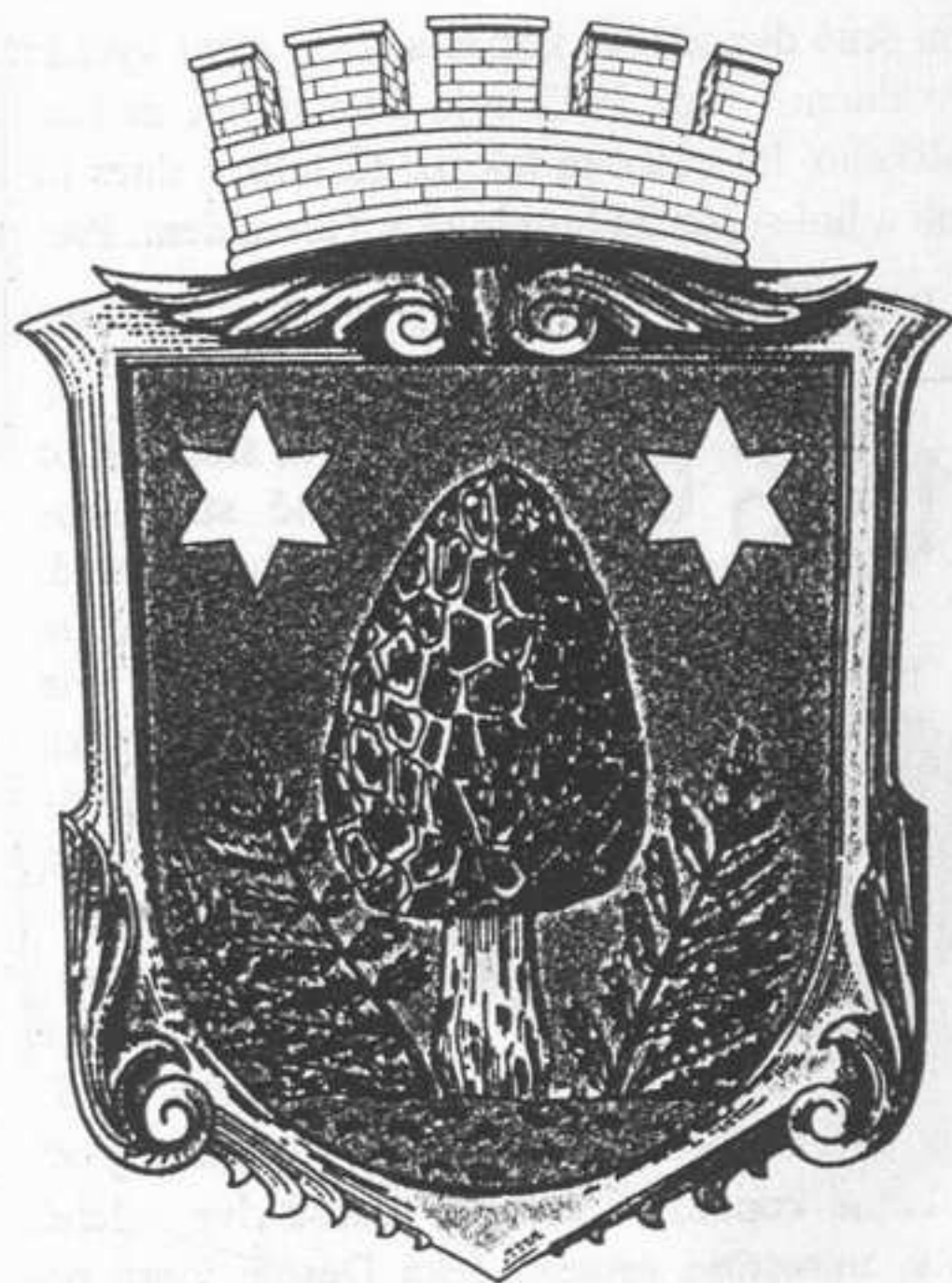
skla, v levém zlatém poli je černé vodní kolo nad třemi vodními vlnami. V dolním trojúhelníku jsou tři stříbrné vršky, na prostředním stojí vysoká věž s červenou střechou. Po stranách věže jsou černé smrky.

*LUČANY NAD NISOU - WIESEN-
THAL* dostaly znak při povýšení na město 10.

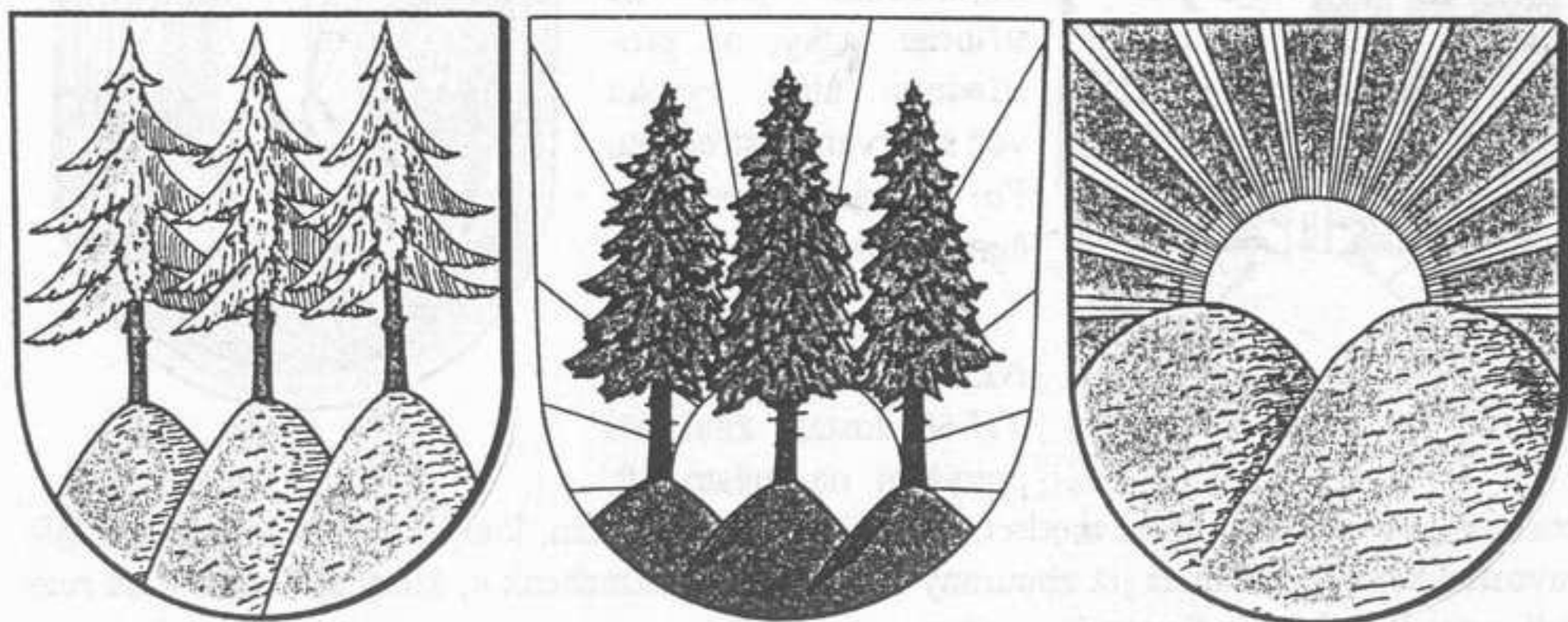
prosince 1913. V hnízdě na modrém štítě je stříbrný pelikán, který krmí tři mláďata. Zajímavostí Lučan býval dnes již zbouraný hostinec » Kreuzschenk«, který stál přesně na rozvodí mezi Baltským a Severním mořem, takže při dešti stékala voda z jednoho okapu do řeky Nisy a z druhé strany střechy Smržovským potokem do Kamenice, Jizery, Labe.

*S M R Ž O V K A -
MORCHENSTERN* (někdy Morgenstern) Dodnes se vede spor, zda její jméno pochází od houby smrže, nebo Jitřenky. Pro jistotu je ve znaku přiděleném 23. května 1905 obojí: Na modrém štítě zelený trávník, z něhož vyrůstá houba zvaná smrž. V horních rozích hvězdy. Český název se objevuje teprve od roku 1613. Část skláren se specializovala na výrobu růženců a jiného pouťového artiklu, který se vyvážel do celého světa.

*TANVALD - TANNEN-
WALD* byl založen v údolí Kamenice (Dnešní Horní Tanvald) před rokem 1618, r. 1895 povýšen na městys a císařským rozhodnutím ze 7. června 1905

povýšen na město a udělen znak, ve kterém na třech zelených kopcích stojí tři jedle. Ačkoliv byl Tanvald i sídlem okresního soudu, pořád býval menší než přilehlé městečko *Š U M - B U R K N A D D E S N O U - S C H U M B U R G a n d e r D e s s e*, založený roku 1611, který se skládal ze Šumberku, Českého Šumberku a tzv. Německé strany. Ve znaku jsou na mo-

drém štítě dva zelené kopce a mezi nimi vychází zlaté slunce. Po násilné fúzi Šumberku s Tanvaldem v roce 1942 bylo také slunce ze šumberského znaku integrováno do znaku tanvaldského. Po válce to tak již zůstalo, a dnes již mnozí lidé nevědí, kde je v Tanvaldě náměstí a jiní si pletou Šumberk s Tanvaldem. Přesnou hranici tvoří řeka Desná !

DESNÁ - DESSENDORF, POTOČNÁ - TIEFENBACH: Tyto obce a ještě Dolní Po-

lubný se po válce sloučily do jedné střediskové obce Desná. Základní obec Dessendorf byla založena roku 1691, což dodnes připomíná horní část městského znaku. Znak byl udělen 19. ledna 1913

při povýšení Desné na městys. Ve znaku jsou dva černé kopce, na kterých rostou dva zelené smrky, uprostřed protéká řeka Desná, která po-

PŘÍCHOVICE-STEPHANSRUHE, která má český název z roku 1577, zatímco novodobý německý název obce pochází z roku 1910 na počest arcivévody Štěpána Rohana, který dohlížel na stavbu Krkonošské horské silnice z Liberce do Trutnova a roku 1847 byla na jeho počest stavěna rozhledna, která se dodnes nazývá (přes nelibost minulých úřadů) *Štěpánka*. Na modrém štítu je zelený kopec s příchovicickou rozhlednou, pod ní vpravo hledící kohout. Po stranách rostou zelené smrky a v pravém horním rohu svítí zlaté slunce.

Ke znaku obce **HARRACHOV-HARRACHSDORF** je erb šlechtického rodu Harrachů. Ani nevím, zda byl tento erb oficiálně uznán jako městský znak a co vlastně je v harrachovském znaku vymalováno. Snad něco jako tři pštrosí pera na červeném podkladě. Harrachov se tak jako řada jiných podhorských obcí proslavil výrobou skleněného zboží. Dnes je však ve světě věhlas harrachovského křišťálu přehlušen oblibou Harrachova především jako významné rekreační, zejména lyžařské oblasti.

Na druhé straně hranice za Harrachovem se rozkládá velmi rozlehlá horská obec **SKLÁŘSKÁ PORUBA - SCHREIBERHAU - SZKLARSKA POREBA**, založená roku 1371 kolem sklárny v *Bílé Dolině - Josephinenhutte*. Mezi

hání stříbrné vodní kolo. Dnešní část Desné **DOLNÍ POLUBNÝ - UNTER POLAUN** byla dříve součástí obce (*Ober*) **POLAUN**. Polubný byl povýšen na městys 19. října 1899 a znak udělen 15. května 1900. Na stříbrně orámovaném modrém štítě stojí na zeleném trávníku rozkročený obr, držící v pravé ruce kyj. Polubnému pomohl k rozkvětu sklářský magnát Riedel, když nechal postavit několik skláren a zavést železnici, po které se dováželo laciné uhlí z Dolnoslezské pánve, což bylo blíže, než dovoz uhlí ze vzdáleného Mostecká nebo Kladenska. Dovozem uhlí po železnici byl předznačen konec starých sklářských hutí v lesích, kde se ku topení používalo dřevo. Dnes je Horní Polubný součástí obce Kořenov, která vlastní znak nemá. Součástí Kořenova je také obec

nejnavštěvovanější atrakce tohoto letoviska jsou Zatačka Smrti, vodopád Szklarky a vodopády Zakenu - Zackenfälle. Po poválečném dělení Evropy připadlo Dolní Slezsko k území Polska, což velmi znemožňovalo návštěvy jedněch nebo druhých obyvatel v sousední zemi, zatímco

před tím lidé na obou stranách hranice mluvili stejným jazykem a mohli volně přecházet z jedné obce do druhé a ani rakouským, ani pruským úřadům to nevadilo. Snad až nyní

je doba, kdy se zase může přecházet na mnoha místech přes státní hranici, obdivovat přírodní krásy, které jsou (nebudeme si něco nalhávat) v Polsku méně porušené, jelikož lesnictví ani turistika nejsou u polského národa ve velké oblibě a síť turistických cest je minimální. Ačkoliv Poláci překřtili » Písařovu paseku na Sklářskou «, zůstal v

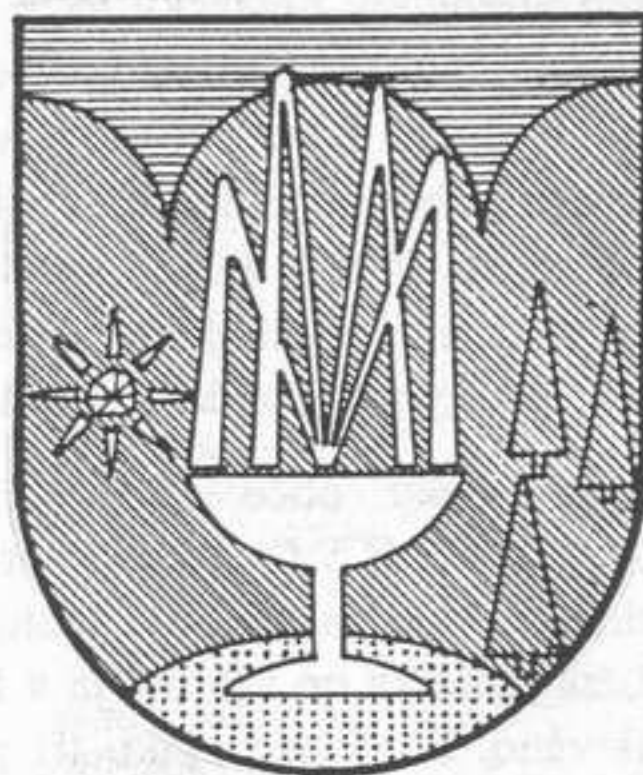
městském znaku písařský brk i pařez. Také tam nechybí křišťálový pohár, jako symbol odvěké sklářské výroby.

Krajským městem na druhé straně hranice je *JELENÍ HORA - HIRSCHBERG - JELENIA GÓRA*, na soutoku Zakenu a Bobru. Již sám název dává tušit obsah městského znaku: Na zeleném trávníku stojí jelen se zlatými parohy, pravou přední nohu

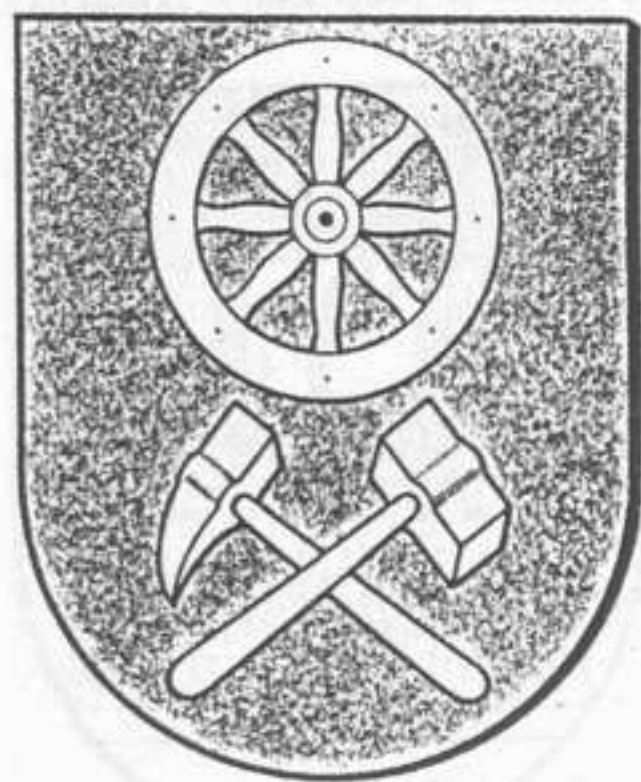

má pokrčenou. V pozadí vychází slunce. Na sever od Jelení Hory se již rozkládá jen mírně zvlněná rovina až k Baltskému moři. Pod Jizerskými Horami jsou ještě dvě malá města, o kterých si povíme. Známé je lázeňské město *BAD FLINSBERG-ŚWIERADÓW ZDRÓJ*, kde prýští dobrá minerální voda prosycená kyslíčkem uhličitým, podobná vodě ve *Schwarzbachu - Czerniawa Zdrój* a v *Lázních Libverdě*. Lázně Flinsberg byla založeny roku

1524 na panství Schwerta - Meffersdorfském. Znak je novodobý se symboly lázní - prýstíci

pramen, na pozadí vrcholy Jizerských Hor. Čtvrtým městem v horách za zemskou hranicí, o kterém se zmíním je » velmi dlouhá ves « *MEFFERSDORF - POBIEDNA*, založená roku 1663, dnes velká středisková obec. V pobělohorské době zde hledaly útočiště tisíce evangelických rodin z celého Frýdlantska. Koleje na trati z Frýdlantu do Greifenbergu jsou dnes přes hranice vytrhány, ale starobylá nádražní budova dodnes stojí v dolní části obce. Ve znaku je jakýsi strom, na jehož vrcholu se tyčí helmice s chocholem.

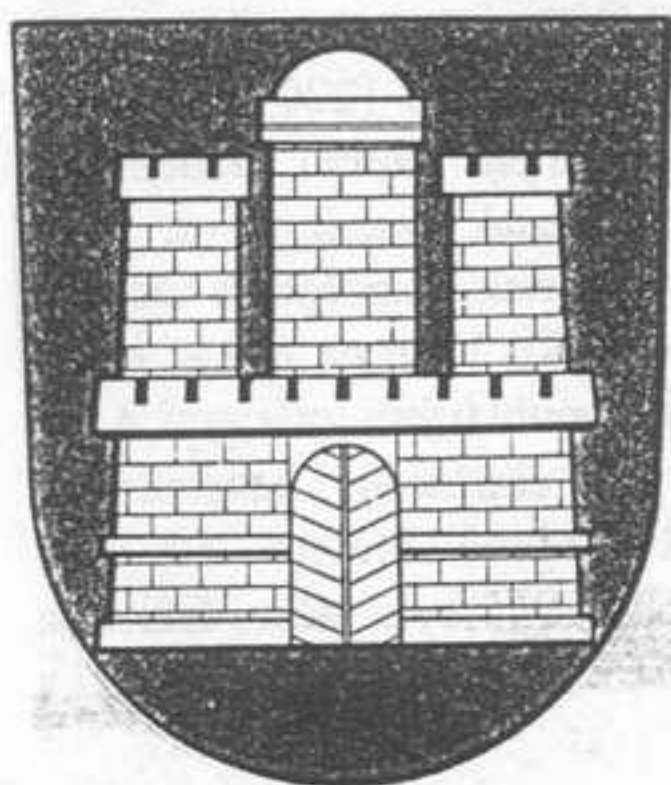

Tak a velkým obloukem jsme se dostali zase zpět na české hranice. Prvním městem na české straně je starobylé hornické město jménem *NOVÉ MĚSTO POD SMRKEM - NEUSTADT an der TAFELFICHTE*, založené 30. března 1592 Melchiorem z Redernu. S úpadkem hornické slávy začala nabývat na síle textilní výroba, přesto však na

městském znaku dominují hornické atributy - mlátek a kladivo, nad nimi stříbrné kolo z erbu Redenrů. Jako štítonoši bývají často malováni svátečně oblečení havíři, kteří nesou přes rameno kladivo a perlici.

HEJNICE - HAINDORF - proslavené poutní místo, kterým od roku 1311 prošly miliony poutníků, prosících o přímluvu u Panny Marie Hejnické. Vždyť také hejnický chrám tvoří základ městského znaku, uděle-

ného 7. srpna 1917. Pod kostelem je obilné pole se třemi zlatými klasy. V druhé polovině znaku roste stříbrný smrk v modrém poli, který je uprostřed přerušen zlatým břevnem s černým ozubeným kolem. Znak vytvořil vídeňský heraldik Junginger, podle návrhu hejnického občana Emanuela Gereise.

RASPENAVA - RASPENAU je doložena od roku 1346. Roku 1962 povýšena na město v souvislosti s integrováním obcí *LUH* a *LUŽEC - MILDENAU* a *MILDENEICHEN*. Městský znak byl schválen 24. srpna 1976 a značí tři stříbrné věže spojené do hradební zdi se zavřenou branou, jako tři spojené obce. To na červeném štítě.

FRÝDLANT - FRIEDLAND existoval již dlouho před rokem 1278, když Přemysl Otakar II. prohrál bitvu na Moravském poli. Již před tím se začalo české pohraničí rozprodávat, tu českým, jindy německým pánům. Na Frýdlantsku se usadil Rulko von Bieberstein. K rozkvětu panství došlo za vlády Melchiora z Redernu a jeho ženy Kateřiny, rozené hraběnky Šlikové. Po Bílé Hoře musel jejich syn Krištof uprchnout do exilu a panství převzal Albrecht z Valdštejna. Po jeho smrti dostal panství Matyáš Gallas, po vymření rodu Gallasů podědil Frýdlant jejich synovec Filip Clam-Gallas. Poslední Clam-Gallas zemřel na Frýdlantě roku 1935 a je jako většina ostatních pohřben do rodinné hrobky v podzemí hejnického chrámu. Jeho potomci dnes žijí ve Vídni. Frýdlantsko se vždycky pokládalo za » Záhvozdí«, mající vztah spíše k sousední Lužici a bohužel jako opovržením hodné » Záhvozdí« je pokládáno i v dnešním nové České republice. Popis městského znaku pochází z listiny Heinricha Griebela hraběti Matyáši Gallasovi z 27. září 1635, ačkoliv se znak neoficiálně používal již od roku 1537, kdy Frýdlant byl povýšen na město.

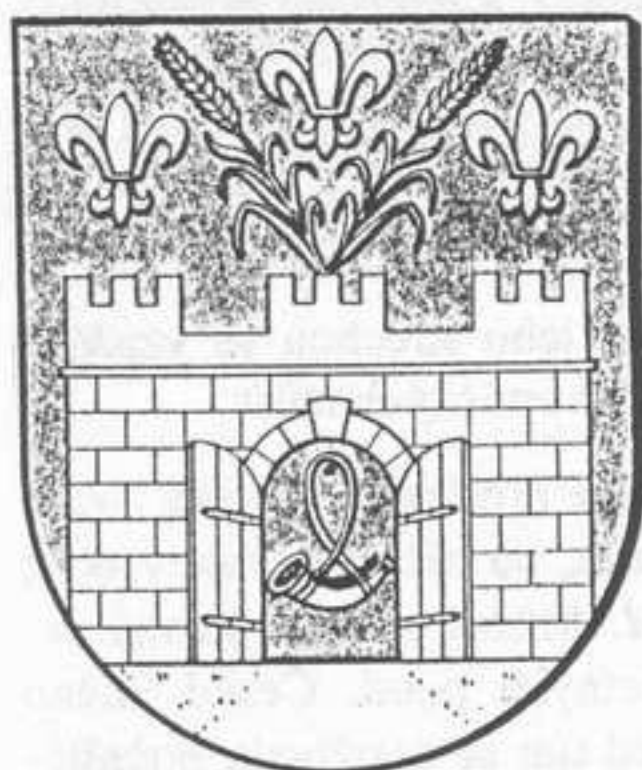
Na modrém štítu frýdlantského znaku je městská brána s dvěma bílými věžemi, které jsou zakončeny hnědočervenými makovicemi. Každá věž má dvě nad sebou umístěná podlouhlá okénka a v přízemí střílnu. Uprostřed mezi věžemi je na cimbuří zlatý štítek, na kterém je v

přírodní barvě namalován doprava ohnutý jelení paroh s pěti špicemi - erb to frýdlantské vrchnosti. Uprostřed hradební zdi je otevřená brána se zlatou mříží do polovice vytaženou.

Součástí českého království býval také **ZHOŘEL EC - GÖRLITZ - ZGORZELEC**. Dávné slovanské sídliště bylo již roku 1220 městem; v letech 1377 - 1396 hlavním městem *Horní Lužice*. Od 14. století obsahuje městský znak českého lva; roku 1433 nechal císař Zigmund znak rozštěpit a doplnit říšskými orlicemi, které byly roku 1536 na příkaz Karla V. nahrazeny rakouskými dvouhlavými orlicemi a na červeném srdečním štítku císařskou habsburskou korunou položenou přes stříbrné břevno. Při poválečném dělení Evropy roku 1945 bylo město ležící na obou březích řeky Nisy rozděleno na německou a polskou část.

Těsně za česko-německou hranicí leží město **ŽITAVA - ZITTAU**, která také byla v minulosti více svázána s Českým královstvím, než-li se Saským Kurfiřtstvím, což dokládá i městský znak, který je rozčtvrcen a obsahuje dva české lvy a dvě říšské orlice. Uprostřed je malý štítek s písmenem **Z**. Českou minulost Žitavy nejvíce připomíná nedaleko ležící hrad a klášter Oybin, založený českým králem Karlem IV. podle stejného plánu, podle jakého byl postaven pražský klášter u Apolináře. Klášter Oybin byl vystavěn na vysokém ostrohu, takže vzdáleně může připomínat pověstný klášter Meteoru v Řecku. Žitavsko patřilo spolu s Lužicí k tzv. zemím koruny české, ale na území si dělal nárok i saský kurfiřt.

Roku 1636, bylo to v průběhu třicetileté války, se katolští Habsburkové ocitli v nesnázích. Monarchie byla ohrožována Švédy a jediného vojevůdce, který měl v boji se Švédy úspěch, Albrechta z Valdštejna, se Habsburkové před dvěma roky museli právě pro „pletky“ se Švédy zbavit. Saský kurfiřt byl sice protestant, ale bylo možno s ním jednat o spojenectví či alespoň o neutralitě a Habsburkové při jednáních použili, jak bychom dnes řekli, „lužickou kartu“ a svých nároků se ve prospěch saského kurfiřta zřekli.

Posledním českým městem na samé hranici je **HRÁDEK NAD NISOU - GROTTAU an der Neisse**, povýšený na město r. 1260. O jeho rozkvět se zasloužila stavba železnice ze Žitavy do Liberce v roce 1859. Součástí znaku jsou symboly pánů Mehlů ze Střelic. Na modrém štítě je stříbrná hradební zeď se třemi baštami. Z prostřední bašty vyrůstají dva obilné klasy, kolem nichž jsou tři stříbrné lilie. V otevřené bráně visí na zlaté šňůře červený zlatem zdobený poštovní roh. Někdy se místo klasů uvádějí dvě palice orobince v zeleném sítí a zlatý roh.

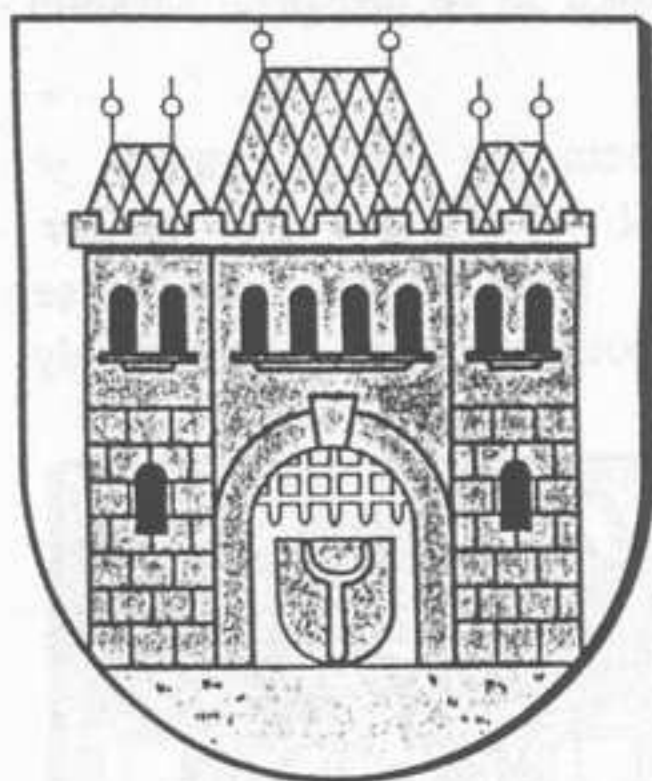
Na druhé straně Hrádku nad Nisou, zpátky do Čech, se rozprostírá město **CHRASTAVA - KRATZAU**, založená roku 1267. Původní erb pánů z Donína byl změněn a doplněn na městský znak císařem Maxmiliánem II. 15. října 1574 takto: Na modrém štítě je stříbrná hradební zeď se dvěma nízkými baštami a kulatými

střilnami. V otevřené bráně jsou dvě zkřížené motyky, připomínající německý název obce. Na zdi mezi baštami je zelená sítina z rákosu, z něhož vybočují dvě palice. Uprostřed sedí bílá labuť, která drží v zobáku zlatý šíp. Prostor nad labutí vyplňují dva lovecké rohy se šňůrami - pravý je modrý a levý je červený. Chrastava, tak jako mnoho jiných obcí na Frýdlantsku a v Horní Lužici byla vypálena husity, když se po Žižkově smrti rozdělili pod vedení Prokopa Holého a Hynka Bočka

z Poděbrad. O tom však dřívější učebnice dějepisu taktně mlčely. Dnes je součástí města Chrastavy také bývalé hornické městečko **ANDĚLSKÁ HORA - ENGELSBURG**, z roku 1549, kdy páni z Donína pokoušeli se o těžbu stříbra, což je vyobrazeno i v jejím znaku: Průhledem přes vytěžený prostor je vidět malý kostelík a nad jeho střechou se vznášejí zkřížené kladivo s mlátkem, tak jako ve znacích mnohých jiných hornických měst.

V této oblasti se jistě nejvíce proslavila postava Svaté Zdislavy Berkovny z Lemberka, po níž nese název obec **ZDISLAVA - SCHÖNBACH**. Místní barokní kostel sv. Jana Křtitele býval cílem četných poutí. České jméno Zdislava je až poválečné, před tím se používalo počestěného starého jména **ŠIMPACHOV**. Znak tvoří modrý štít, na jehož patě teče modrý potok, oddělený od pozadí proužkem zeleného trávníku. Na potoce pluje kachna zobrazená v přírodních barvách a za ní na břehu stojí šedobílý pták

(snad labuť) s částečně roztaženými křídly a hlavou hledící vpravo dolů.

JABLONNÉ V PODJEŠTĚDÍ-DEUTSCH GABEL je poprvé doloženo roku 1249. Znak dostalo od krále Vladislava II. Na stříbrném

štítě stojí tři k sobě přiléhající červené věže s valbovými střechami z kvádrového zdiva. V otevřené bráně je modrý štítek se zlatou vidlicí. Ve 13. století zde pracovala jedna z českých mincoven. Pro svou polohu při stezce ku hranicím utrpělo město při každém válečném tažení, ale zároveň je jediným českým městem, které navštívil Napoleon Bonaparte v roce 1813. Nejvýznamějším objektem ve městě je bezesporu barokní chrám Svatého Vavřince, zbudovaného dle návrhu architekta Hildebranta. Zde je také pohřbena Svatá Zdislava.

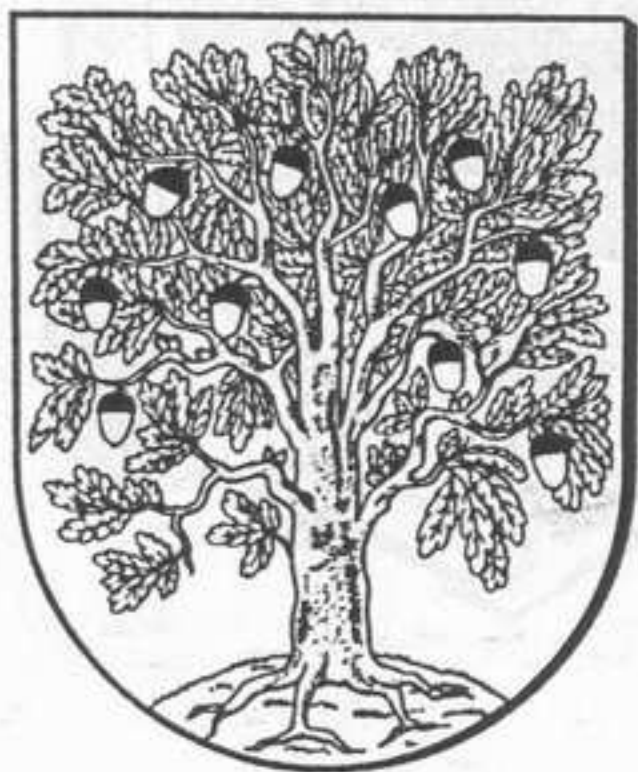
Městem, které za minulého režimu bylo obestřeno mnohým tajemstvím je **STRÁŽ POD RALSKEM - WARTENBERG**, založené ve 13. století českým rodem Vartenberků.

Znak snad ani oficiálně neexistuje, ale již od roku 1590 se používala pečeť s květem slunečnice, někdy žluté, na jiných vyobrazeních oranžové barvy.

V knize, ze které tyto texty opisují, je město **KUŘÍ VODY - HÜHNERWASSER** označováno jako zaniklé roku 1951 včleněním do vojenského újezdu Ralsko. Dnes opět ožívají.

Ve znaku se prochází hnědý medvěd mezi dvěma vzrostlými lipami v přírodních barvách. Jméno Kuří Vody se odvozuje od nepatrných pramínek, srovnajte s hornickým výrazem » kuřavky«, které označují průlivy plovoucího písku. Když silniční spojení z Prahy do Žitavy přes Kuří Vody a Jablonné po vybudování železnice ztratilo na významu, upadala i tato obec. Do historie se také zapsaly první krvavou bitvou ve válce Prusko-rakouské v roce 1866.

Letovisko **OSEČNÁ - OSCHITZ** leží v Podještědí a probíhala jím do r. 1945 jazyková hranice. Původně vznikla jako ves v podhradí Děvína, později přičleněna k panství Českodubskému. Její součástí jsou dnes i Lázně Kunratice. Znak z roku 1576 je vlastně totožný s rodovým

erbem pánů z Oprštorfu - orlí, někdy se uvádí gryfí (dračí) hlava se zlatým zobákem a korunkou. (gryfí hlava se od orlí liší tím, že má uši a místo vyplazeného jazyka chrlí oheň) Podklad znaku je červený.

Střediskem Podještědí bývá označován **ČESKÝ DUB - BÖHMISCH AICHA**, založen kolem roku 1291 jako sídlo Johannitské komendy řádu Maltézských rytířů. Vznik znaku není doložen. Zobrazuje statný dub s mnoha žaludy v přírodních barvách. Ve městě probíhá archeologický průzkum, zámek se opravuje, v místě jsou sbírky musea Karoliny Světlé.

HODKOVICE NAD MOHELKOU-LIEBENAU, založeny před rokem 1352. Během třicetileté války se ve městě usadilo hodně německých oby-

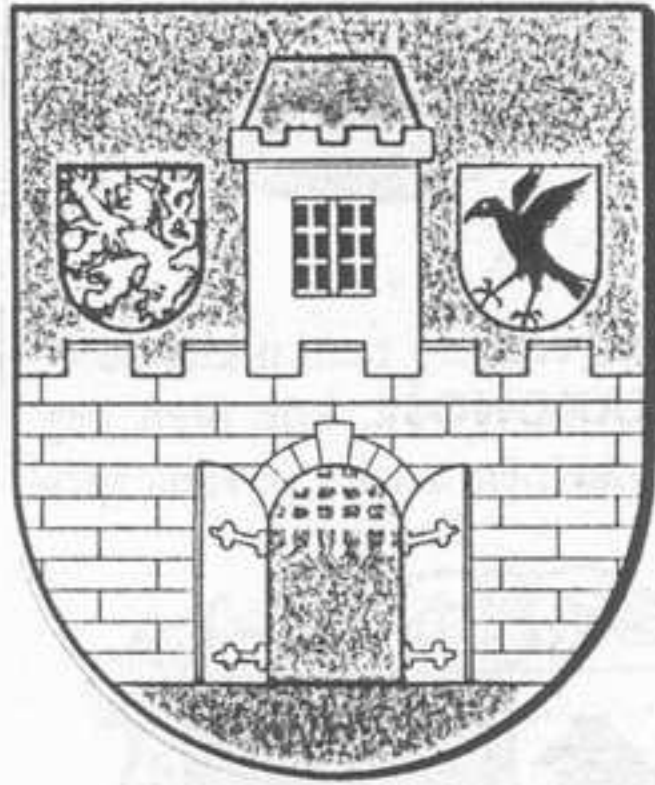
vatel a město ztratilo původní český ráz. Do poloviny minulého století sloužilo jako výchozí místo pro přepravu tzv. Jabloneckého zboží, ale po postavení železnice roku 1859 formanské vozy a poštovní dostavníky ztratily na významu. Ve znaku je velký černý medvěd na stříbrném štítu.

R Y C H N O V U JABLONCE NAD NISOU-REICHENAU (*bei Reichenberg in Böhmen*) má velmi romantický znak, který odporuje všem zásadám heraldiky, ale pro jeho oblibu zůstal zachován do dneška: Kolem kostela Svatého Václava protéká řeka Mohelka, z níž na okraji lesíka pije hnědá laň. V pozadí se tyčí hora Ještěd. Znak byl přidělen 19. března 1911 s povýšením obce na městys. Město bylo založeno kolem roku 1361, r. 1420 zničeno husity, největšího rozvoje bylo dosaženo stavbou železnice z Pardubic do Liberce roku 1859 a elektrické dráhy z Rychnova do Jablonce roku 1900, takže se nádraží stalo velkým překladištěm tzv. Jabloneckého zboží.

Vstupní branou do Českého ráje jest starobylé město *TURNOV - TURNAU*, založené kolem r. 1250. Původně se používalo znaku lvice rodu Markvarticů. (Srovnej s názvy Lemberk, Löwenberg, Lvová, také román » Ve znamení lvice « o Blahoslavené Zdislavě.) Kolem roku 1500 byla lvice nahrazena královským českým lvem se zlatou korunkou na červeném štítě.

ŽELEZNÝ BROD - EISENBROD (někdy Eisengrod) byl založen ve 13. století. Znak dostal

již od krále Vladislava II. r. 1501 a ten platí dodnes. Na modrém štítě stříbrná hradební zeď s věží uprostřed, zlatá brána je otevřena a do půli je spuštěna stříbrná mříž. Po stranách věže jsou menší štítky zobrazující českého lva a černé káně s roztaženými křídly. Železný Brod se proslavil nejen tradičními produkty zdejšího kraje, to jest sklem a textilem, ale také těžbou světoznámé břidlice, použité na významných budovách, pa-

lácích radnicích, divadlech po celé Evropě.

O založení města *SEMILY - SEMIL*, kolem roku 1300, ani o udělení městského znaku se toho moc neví, poprvé se objevuje v 16. století. Z lipového lesa vyběhává jelen v přirozených barvách a nad hlavou se mu vznáší řada šesti zlatých hvězd.

VYSOKÉ NAD JIZEROU - HOCHSTADT (in Riesengebirge) je nejvíce známé svým vlastivědným museem a také divadelním ochotnickým souborem, který každoročně pořádá přehlídku nacvičených představení vesnických a zemědělských divadelních spolků. Město patřilo ke hradu Nístějka na ostrohu řeky Jizery asi od roku 1354, znak doložen pečeti z r. 1592: Na modrém štítě stojí

ostrohu řeky Jizery asi od roku 1354, znak doložen pečeti z r. 1592: Na modrém štítě stojí

při levém okraji na zelené půdě doprava obrácený uhlíř, který probodává kopím medvěda, vztyčeného proti němu mezi třemi stromy. Vše v přirozených barvách, uhlíř má oblečen červený kabát s bílým límcem, žlutý klobouk s červeným pérem, žluté kalhoty a hnědé boty. Tuto pověst,

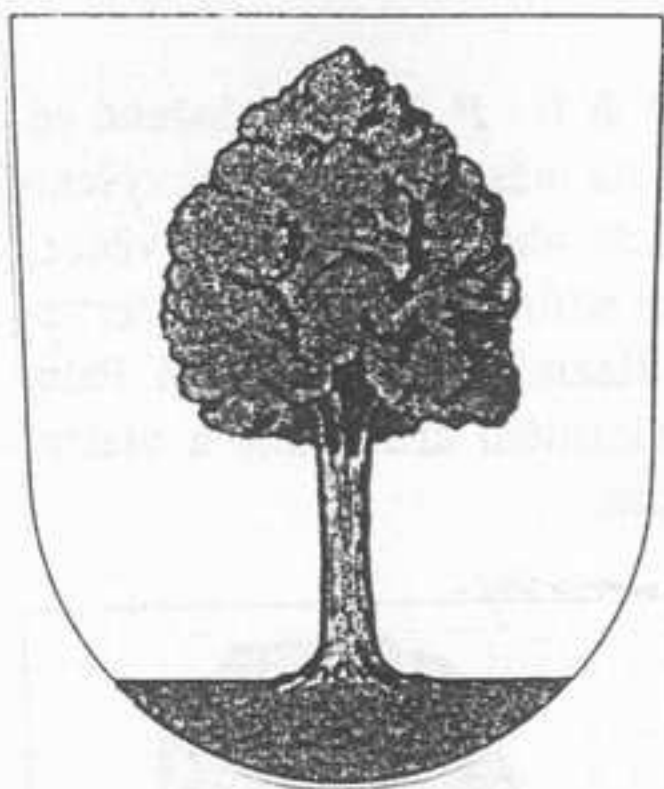
kteřá se ke vzniku znaku váže, zpracoval také Alois Jirásek.

Znak obce *PASEKY NAD JIZEROU - PASSEK (in Riesengebirge)* není nikde doložen. Obrázek, který zde vidíte, je překopírován z časopisu **KRKONOŠE**, kde před lety uváděli události v jednotlivých obcích jejich znaky. V tomto uváděném znaku je váha spravedlnosti obrostlá vavřínovým věncem, přes to zkřížené žezlo a meč. Paseky byly založeny jako hornická obec, později se proslavily jako kraj » Zapadlých vlastenců «.

Podobně jako sousední Paseky, byla i *ROKYTNICE NAD JIZEROU - ROCHLITZ an der Iser* založena v 16. století jako hornické městečko. Znak je čtvrcený. V první zlaté čtvrti je na okraji skála, u ní na zelené trávě černě oděný horník při práci; v druhém modrém poli stojí na zelené trávě hnědá liška; ve třetím, rovněž modrém poli kráčí bílá ovce s černými kopýtky; v posledním zlatém poli stojí černohnědý medvěd, držící v předních tlapách stříbrnou radlici. Tento čtvernásobný znak byl sestaven ze samostatných znaků integrovaných obcí: *Rokytna, Františkova, Dolní a Horní Rokytnice*.

JABLONEC NAD JIZEROU - JABLONETZ an der Iser založen před polovinou 14. století, znak udělen rozhodnutím císaře Franze Josefa I. 7. července 1896. Rozpolcený štít, vpravo stříbrný, vlevo červený. Na spodu pravého pole stojí cihlová,

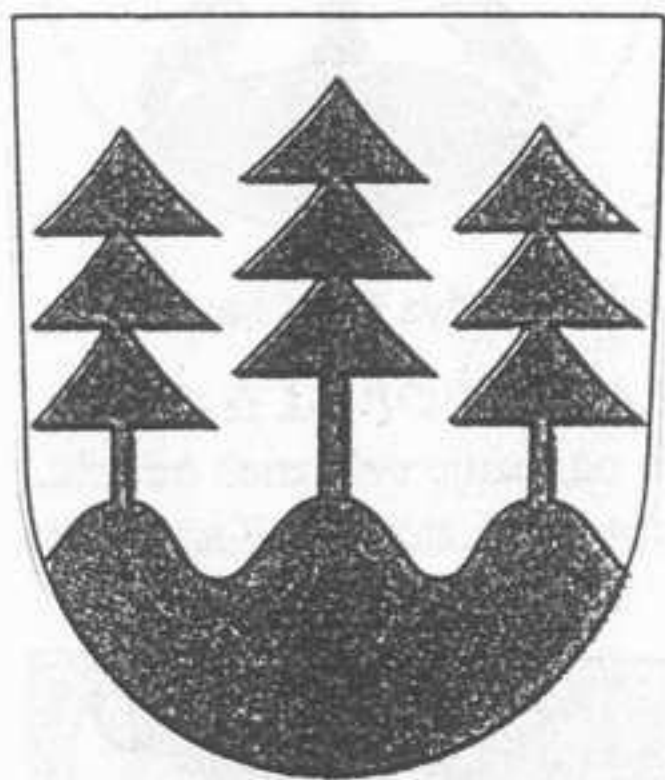

z části drnem porostlá zeď, do níž je svými kořeny zapuštěna jabloň s třískovitě zlomeným kmenem a jedinou postranní větví na levé straně stromu, porostlou listím a plody. V levé polovině je v dolní části řeka Jizera se zelenými břehy, přemostěná dřevěnou lávkou u níž projíždí na loďce převozník v tmavém oděvu. Na břehu stojí kostel z bílého zdiva s černými okny a hodinami; na červené báni je zlatý kříž.

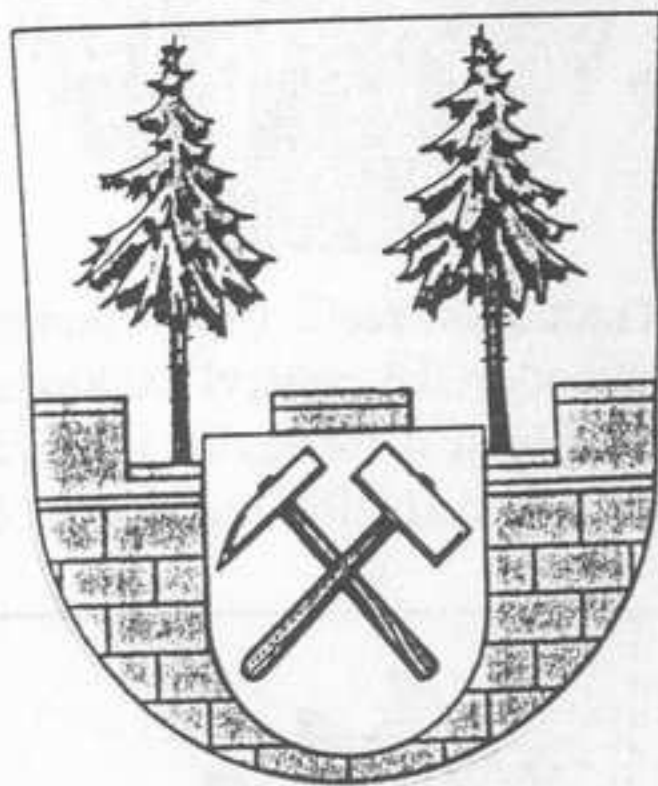
JILEMNICE - STARKENBACH byla založena před polovinou 14. století, o její historii se dočtete v ro-

mánech místního rodáka Jaroslava Havlíčka. Ve znaku stojí vysoký jilm v přirozené barvě na stříbrném štítě.

VRCHLABÍ - HOHENELBE, založené ed

polovinou 13. století, povýšeno na město Ferdinandem I. 6. října 1533 a udělen mu znak dodnes užívaný: na stříbrném štítě červená hradební zeď, uprostřed zlatý štítek s hornickým kladivem a mlátkem. Za zdí vyrůstají dvě jedle v přírodní barvě.

ŠPINDLERŮV MLÝN - SPINDEL-MÜHLE, byl jen malou vískou hluboko v horách a teprve s rozvojem turistického ruchu povýšen na město až 16. února 1961. Znak vycházející z pečeti, používané v minulém století, byl schválen 25. dubna 1974 a obsahu-

je hradbu tří zaoblených kopců, na nichž vyrůstají tři jedle; vše v zelené barvě.

Velmi zajímavý a komplikovaný znak má další podkrkonošské město **HOSTINNÉ - ARNAU**, založené ve 12. století jako hrad Hostín. Do hradební zdi se dvěma věžemi se postupně přidávaly atributy Svatého Václava, český lev, rakouská i moravská orlice, která se do znaku dostala nějakým omylem. Marie Teresie potvrdila znak 20. června 1759 a byli přidáni ještě dva obři. Z důvodu velké komplikovanosti znaku věnuje kniha tomuto městu mnohonásobně větší prostor, než mnohem významnějším městům.

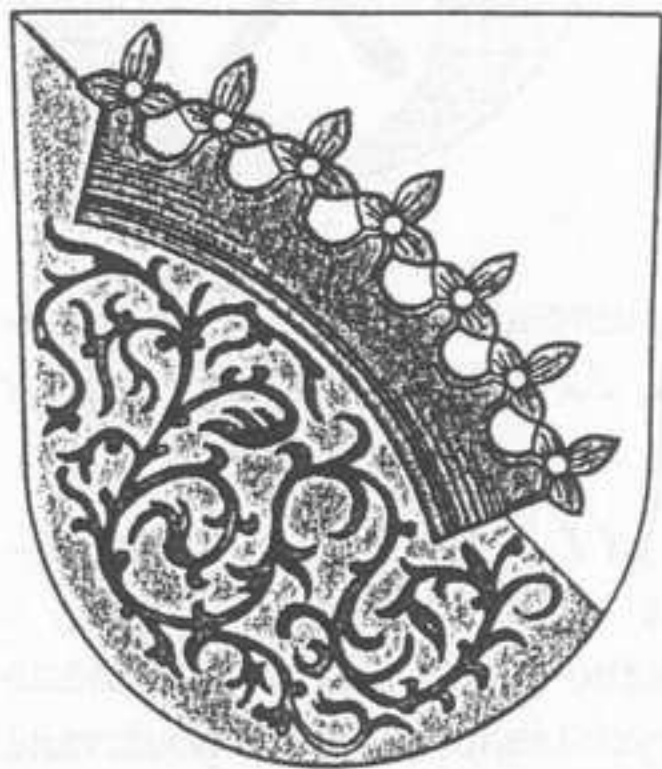
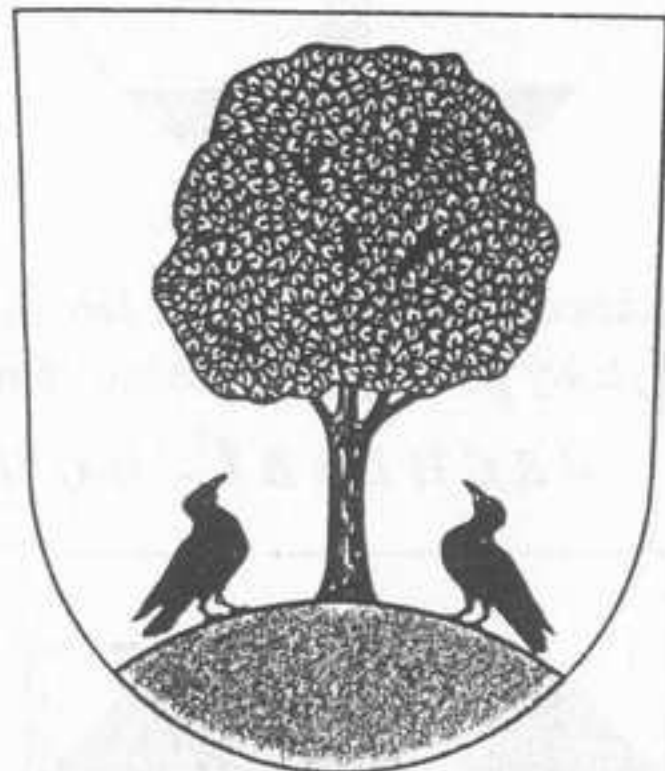

NOVÁ PAKA - NEU PAKA, založená ve 14. století, r. 1478 povýšena na městys, r. 1791 povýšena na město. Znak ze 17. století obsahuje routový věnec, lemovaný řadou sedmi lilií na stříbrném poli. Dolní červené pole demaskováno rozvilinami. Znamější Stará Paka má význam hlavně jako železniční křižovatka a vlastní městské výsady, ani znak nemá.

L I B Š T Á T - LIEBSTÄDTEL, založen roku 1316 používá jako znak erb rodu

Trauttmannsdorfů (rozvzpomeňte se, odkud kam Trauttmannsdorfské panství sahalo a bude Vám jasné, proč se rozepisují o městečku tak vzdáleném od našeho kraje.) Zajímavostí Libštátu je skutečnost, že nádraží na trati z

Pardubic do Liberce bylo uvedeno do provozu až 22. února 1948. Na stříbrném štítu je červený pahorek, na kterém vyrůstá lípa. Po stranách stojí dva černí havrani.

L O M N I C E N A D P O P E L K O U - LOMNITZ bei Gitschin odvozuje svůj znak od erbu Košíků, kteří od roku 1232 používali znamení Kartasa, tj. tatarského zvěda. Jeho oblečení a barvy znaku se v průběhu staletí několikrát měnily. 12.

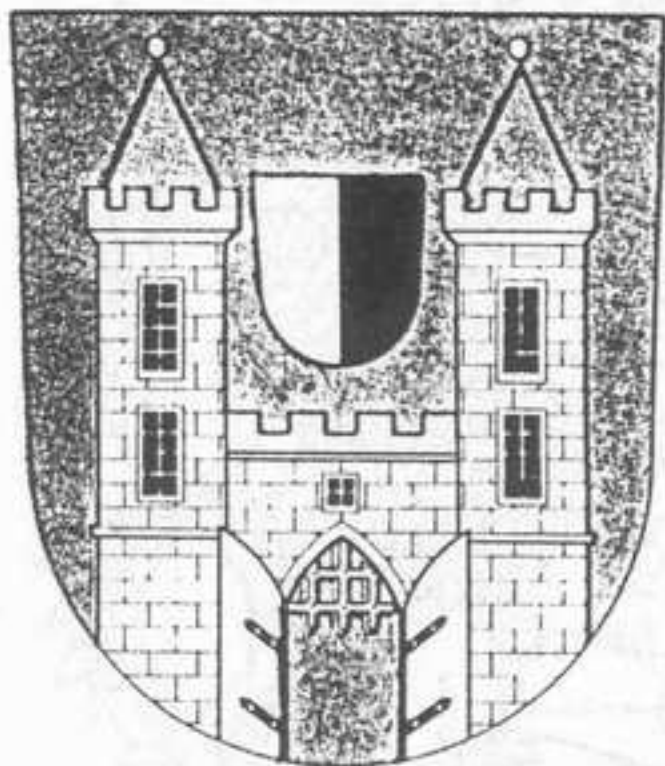
května 1977 bylo rozhodnuto, že ozbrojenec bude stříbrný, stojící na žlutém písku a za ním červené pozadí. Lomnice se proslavila Lomnickými suchary. I po napojení města na železnici zůstalo zvykem chodit z Košťálova pěšky, aby se ušetřilo na jízdě.

R O V E N S K O P O D T R O S K A M I - ROWENSKO bei Gitschin, proslavené obrácenými zvony, bylo založeno ve 14. století, znak je doložen ze 17. století. Na modrém štítě leží stříbrná laň s pozvednutou pravou přední nohou.

Posledním městem, které ač se může zdát, že je našemu kraji velmi vzdálené je *J I Č Í N - G I T - S C H I N*. Přesto je prostřednictvím, jak Albrechta z Valdštejna, tak hrabat Trauttmanndorfů pevně svázán s Libereckem i Frýdlantskem, Hrádeckem i Semilskem, proto Jičín ani v našem vyprávění o znacích měst v našem kraji nemůžeme vynechat.

Jičín kromě již zmíněných osobností proslavil národní

umělec Václav Čtvrtek, který tam rád jezdíval na prázdniny k babičce a vlastně celé jeho dílo je svázáno s Jičínem.

Město bylo založeno kolem roku 1300 na Kumburském panství. Znak doložen pečeti ze 16. století. Na modrém štítě je stříbrná městská hradba s cimbuřím, brána se zlatými vraty a zlatou mříží, nad ní malé okénko. Věže jsou čtyřhranné se dvěma okny nad sebou a červenými střechami. Mezi věžemi je vložen erb Vartenberků: Zlatočerný půlený štít.

Použitá literatura:

Znaky Severočeských měst, Vladimír Ruda a kolektiv, Most 1970

Městské znaky v českých zemích, Jiří Čarek, Praha 1985

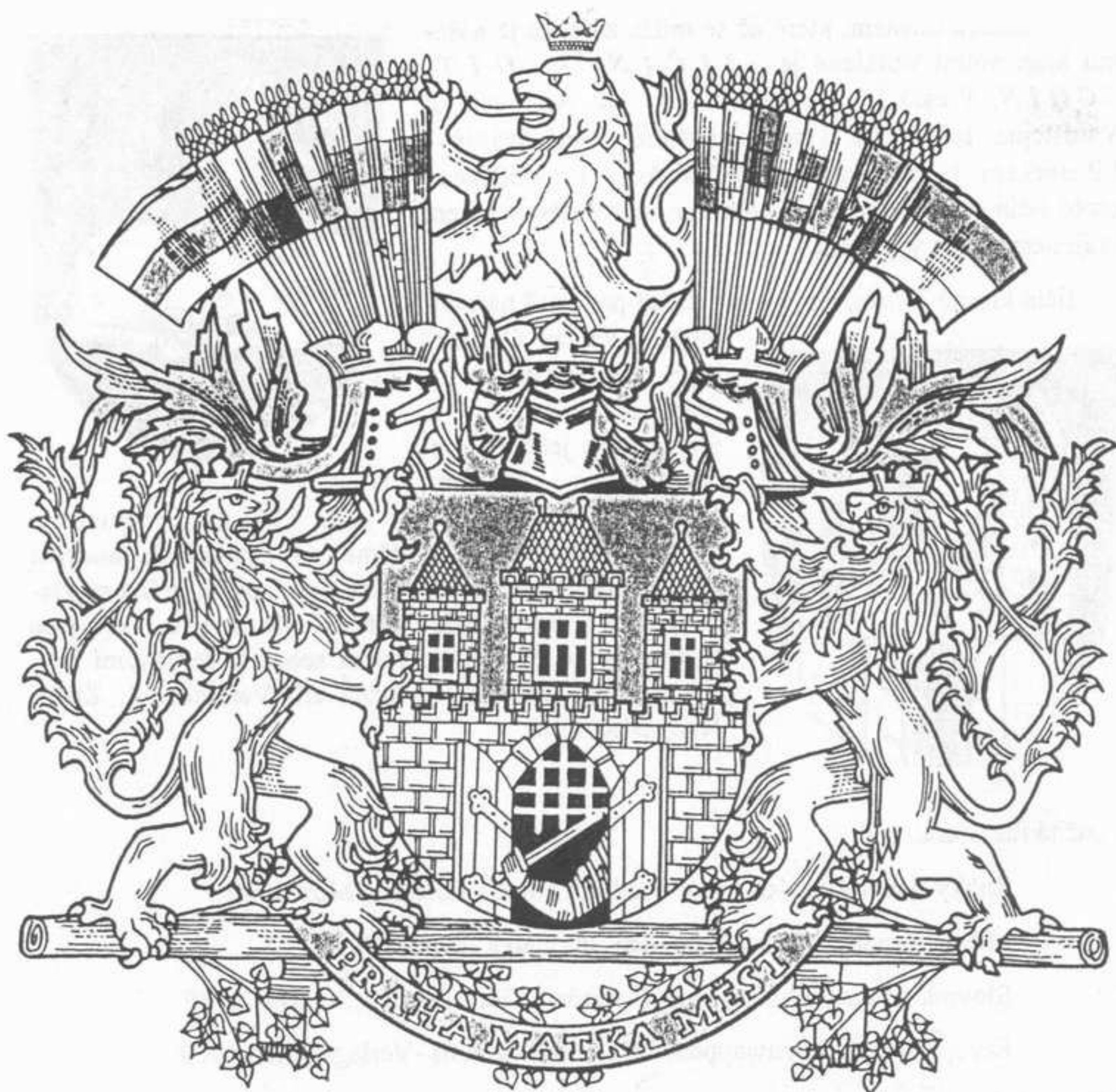
Słownik geografii turystycznej Sudetów - Góry Izerskie, Kraków 1989

Europäische Städtenwappen, Jiří Louda, Genesis -Verlagsanstalt 1969

Poznámka:

V knize *Městské znaky v českých zemích* se uvádí vždy příslušnost obce k panství a kraj v roce 1848, okres v roce 1950, původní a současný český název obce, název uváděný ve starých latinských textech a název německý. V tomto spisku jsem latinské názvy vynechal; jednak je nikdo nepoužívá a jednak se většinou shodují se slovním základem předválečných názvů německých. V knize *Znaky severočeských měst* jsou u každého města uvedeny všechny městské části a integrované obce. V knize *Słownik geografii turystycznej Sudetów - Góry Izerskie* se uvádí vývoj všech názvů od založení obce až po dnešek.

Jiří Šourek

TENTO VÝTISK JE NEPRODEJNÝ
a slouží výhradně pro vnitřní potřebu našeho sdružení
a jeho členů

*Zpracováno v předjaří 1997 jako zvláštní příloha spolkového
informačního zpravodaje PATRON.*